

Asia: VN/20468/2024

Yksityisen kopioinnin hyvityksen uudistaminen - Selvityshenkilön kysely

Hyvitysvelvollisuuden piiriin kuuluvat teokset ja muut suojan kohteet

Kysymys 1: Mitä teoksia ja muita suojan kohteita hyvitysvelvollisuuden tulisi koskea, kun otetaan huomioon tietoyhteiskuntadirektiivin 2 artiklan ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan säännökset?

Linkki direktiiviin: [Direktiivi - 2001/29 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001L0029)

Hyvitysmaksun piiriin tulee kuulua kaiken tyyppisten teosten ja suojan kohteiden, joita kopioidaan mille tahansa välineelle yksityiseen käyttöön.

Yhdymme Kopioston lausuntoon:

"Hyvitysvelvollisuuden tulee koskea kaiken tyyppisiä teoksia ja suojan kohteita, joita kopioidaan mille tahansa välineelle yksityiseen käyttöön. Tietoyhteiskuntadirektiivi edellyttää, että oikeudenhaltijoille on maksettava sopiva hyvitys, jos jäsenvaltio sallii teosten tai muun suojan kohteen kopioinnin yksityiseen käyttöön. Suomessa tekijänoikeuslain 12 § sallii jokaiselle oikeuden valmistaa muutaman kappaleen julkistetusta teoksesta yksityistä käyttöään varten. Laissa rajataan yksityisen kopioinnin ulkopuolelle ainoastaan tietokoneella luettavassa muodossa olevat tietokoneohjelmat, tietokoneella luettavassa muodossa olevan kappaleen valmistaminen tällaisessa muodossa olevasta tietokannasta ja rakennusteokset.

Direktiivin ja tekijänoikeuslain mukaan minkä tahansa tyyppisen teoksen saa kopioida yksityiseen käyttöön. Toistaiseksi Suomessa ei ole maksettu hyvitysmaksua muiden kuin av-teosten ja musiikin kopioimisesta. Tämä ei vastaa direktiiviä. Direktiivi edellyttää, että jos jäsenvaltiossa säädetään yksityistä kopiointia koskeva rajoitus, tulee oikeudenhaltijoille turvata yksityisestä kopioinnista sopiva hyvitys. EUT on korostanut oikeudenhaltijoiden yhdenvertaisen kohtelun periaatetta Seven.one-tapauksessa (C-260/22), joka koski yleisradioyhtiöiden oikeutta saada yksityisen kopioinnin hyvitystä Saksassa.

Hyvitysvollisuuden piiriin tulee siten kuulua audio- (kuten musiikki, radio-ohjelmat, podcastit ja äänikirjat) ja audiovisuaaliset teokset (kuten elokuvateokset ja tv-ohjelmat) sekä graafiset aineistot eli kirjalliset ja kuvataiteelliset teokset ja valokuvat (esimerkiksi kirjat, lehdet, nuotit ja kuvat).

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittain teettämässä yksityisen kopioinnin tutkimuksessa on selvitetty myös graafisten aineistojen (teksti, kuva ja nuotit) yksityistä kopiointia vuodesta 2017 lähtien. Graafisten aineistojen yksityisen kopioinnin määrä on vuodesta 2017 lähtien vuosittain kasvanut ja se on ollut viimeisten vuosien aikana 550–690 miljoonaa hyvitetävää sivua. Opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimukset osoittavat, että yksityiseen käyttöön kopioidaan myös graafisia aineistoja, kuten kirjoja, nuotteja, kuvia ja lehtiartikkeleita. Uusimman yksityisen kopioinnin tutkimuksen mukaan graafista aineistoa on viimeisen vuoden aikana kopioinut useampi kuin neljä viidestä (83 %) 12–79-vuotiaasta Suomessa (Taloustutkimus: Yksityinen kopiointi 2024-tutkimus). Kopiointitavat vaihtelevat tulostamisesta ja tallentamisesta skannaamiseen ja valokopiointiin.

Musiikki- ja videotiedostoja kopioitiin uusimman tutkimuksen mukaan yksityiseen käyttöön 162–191 miljoonaa kappaletta vuonna 2024. Graafisten aineistojen kopiointitapahtumia puolestaan oli 143 miljoonaa kappaletta (12–79 vuotiaiden keskuudessa, Taloustutkimus 2024). Tutkimuksen mukaan yksityisen kopioinnin hyvityksen piiriin kuuluva sivumäärä on arviolta välillä 582–697 miljoonaa sivua (12–79 v, Taloustutkimus 2024). 10 % vastaajista (12–79 v) kopioi, skannaa tai tulostaa päivittäin graafisia aineistoja yksityiseen käyttöön. 58 % kopioi, skannaa tai tulostaa vähintään muutaman kerran kuukaudessa. Suurin osa tallentaa tai tulostaa digitaalista aineistoa (esim. kirjaa, lehtiartikkeliä, kuvia tai nuotteja).

Tutkimus osoittaa, että kyse ei ole marginaalisesta kopioinnista eikä yksityinen kopiointi kohdistu ainoastaan musiikkiin ja av-teoksiin. Yksityishenkilöt kopioivat yksityiseen käyttöönsä mm. nuotteja, lehtiä, kirjoja ja kuvia. Painettuina julkaistut aineistot (kirjat, lehdet, nuotit jne.) ja kuvat on helppo myös skannata digitaalisiksi valokuvaamalla tai kännykän, tabletin tai muun mobiililaitteen skannerisovelluksella tai muun sovelluksen skannausominaisuudella ja nämä digitaaliset kopiot voidaan siirtää myös muihin digitaalsiin välineisiin ja tallennusalueille. Jokainen yksityiskäyttöön tehty kopio tarkoittaa menetettyä myyntituloa kustantajalle ja menetettyä tekijäpalkkiota tekijöille. Yksityinen kopiointi aiheuttaa oikeudenhaltijoille taloudellista vahinkoa, joka ei ole vähäinen. Hyvitysmaksun rajoittaminen vain musiikin ja audiovisuaalisten teosten oikeudenhaltijoille ei ole perusteltua huomioiden EU:n tuomioistuimen ratkaisussa korostama yhdenvertaisuuden periaate (esim. Seven.One Entertainment, C-260/22, kohta 40).

Reprografisen kopioinnin sisällyttäminen yksityisen kopioinnin ja siten hyvitysvollisuuden piiriin on mainittu myös tietoyhteiskuntadirektiivin johdantokappaleessa 37: ”Jäsenvaltioille olisi sallittava reprografista kopiointia koskevan poikkeuksen tai rajoituksen säätäminen.” 17 EU-maassa (Alankomaat, Belgia, Espanja, Itävalta, Kreikka, Kroatia, Liettua, Luxemburg, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Saksa, Slovakia, Slovenia, Tsekin tasavalta ja Unkari) sekä Norjassa kerätään hyvitysmaksuja myös tekstin ja kuvan oikeudenhaltijoille (tekijöille, kustantajille ja muille oikeudenhaltijoille). Esimerkiksi Alankomaissa teksti ja kuva otettiin hyvityksen piiriin vuonna 2012, koska haluttiin varmistua siitä, että kansallinen lainsäädäntö on EU:n tietoyhteiskuntadirektiivin 5

artikla 2 kohdan b alakohdan mukainen. Ruotsissa on valmisteilla esitys kirjallisten ja kuvataiteellisten teosten ja muiden suojankohteiden (teksti ja kuva) sisällyttämisestä yksityisen kopioinnin hyvitysmaksun piiriin. Tällä hetkellä Ruotsissa maksetaan yksityisen kopioinnin hyvitystä kirjallisista ja kuvataiteellisista teoksista osana liikkuvaa kuvaa tai äänitallennetta.

Yksityisen kopioinnin tutkimuksessa ei ole selvitetty, mille laitteille graafisia aineistoja kopioidaan, mutta ei voida olettaa, että Suomessa kopiointikäyttäytyminen olisi muista EU-maista poikkeavaa. Hyvitysmaksua peritään monissa EU-maissa monikäyttöisten laitteiden, tallennusalustojen ja -palveluiden lisäksi mm. yksityiskäyttöön hankituista skannereista, tulostimista, fakseista ja monitoimilaitteista. Teksti ja kuva saavat myös osuuden kopioinnin mahdollistavista laitteista, tallennusalustoista ja palveluista kertyvistä hyvitysmaksuista.

Sekä EU:n lainsäädäntö että oikeuskäytäntö mahdollistavat ja edellyttävät hyvityksen maksamista myös graafisessa muodossa olevien teosten oikeudenhaltijoille suojattujen aineistojen (teksti, kuva ja nuotti) yksityisestä kopioinnista. Graafisessa muodossa olevien teosten sisältyminen tietoyhteiskuntadirektiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohtaan todetaan myös EUT:n Hewlett-Packard Belgium -tapauksessa (C-572/13): ”Koska tässä säännöksessä säädetään nimenomaisesti, että kappaleet, joihin siinä viitataan, on tehty ”mille tahansa välineelle”, sen on ymmärrettävä koskevan myös niitä kappaleita, jotka on tehty paperille tai samankaltaiselle alustalle. Koska mainitussa säännöksessä ei lisäksi tarkenneta kyseessä olevaa kappaleenvalmistustekniikkaa, se on ymmärrettävä siten, ettei sen soveltamisalan ulkopuolelle suljeta kappaleita, jotka on tehty käyttämällä mitä tahansa valokuvaustekniikkaa tai muuta menetelmää, jolla on samanlaiset vaikutukset.” (Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, 32 kohta).

Selvyyden vuoksi on hyvä todeta, että tekijänoikeuslain 13, 13 a ja 14 §:ien sopimuslisenssisäännöksiin perustuvat tekijänoikeusjärjestö Kopioston kopiointiluvat eivät koske yksityiseen käyttöön tehtäviä kopioita ja kopiointia. Yksityiseen käyttöön tehdyistä graafisten aineistojen kopioista oikeudenhaltijat eivät saa mistään direktiivin edellyttämään sopivaa hyvitystä.”

Hyvitysvelvollisuuden piiriin kuuluva kopiointi

Kysymys 2: Minkälainen kopiointi yksityiseen käyttöön kuuluu mielestänne hyvitysvelvollisuuden piiriin ts. minkäläisten aineistojen kopiointi ja minkäläistä tekniikkaa käyttäen?

- analoginen – analoginen, esim. painetun aineiston valokopiointi
- analoginen – digitaalinen, esim. painetun aineiston skannaus
- digitaalinen-analoginen, esim. sähköisesti tallennetun aineiston tulostaminen paperille
- digitaalinen – digitaalinen, esim. tietoverkossa olevan aineiston tallentaminen puhelimen muistikortille tai pilvipalveluun

Asia on hyvin selkeä. Hyvitysmaksun piiriin tulee kuulua kaikkien teosten kopiointi yksityiseen käyttöön mitä tahansa tekniikkaa käyttäen. Teknologianeutraaliuden ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteiden vuoksi mitään kopiointitapaa tai tekniikkaa ei voi jättää hyvitysmaksuvelvollisuuden ulkopuolelle. Myöskään sillä, onko mahdollista käyttää teknisiä suojakeinoja ei ole vaikutusta.

Yhdymme tässä kohdin tekijänoikeusjärjestö Kopioston lausuntoon juridisten perustelujen osalta.

Hyvityksen toteuttamistapa

Kysymys 3: Jos hyvitys toteutetaan tallennusalustamalla, niin mitkä laitteet, tallennusalustat ja palvelut tulisi sisällyttää hyvitysmaksun piiriin (esim. älypuhelin, tietokone, monitoimilaite, tallentava digisovitin, ulkoinen kiintolevy, muistitikku, ulkoinen tallennuspalvelu, tallennettava CD tai DVD, MP3-soitin)?

Tulisiko maksun koskea kaikkia laitteita, tallennusalustoja tai palveluita vai voitaisiinko jotain niistä sulkea maksun ulkopuolelle yleisesti tai joissain tapauksissa? Millä perusteella (ks. jäljempänä maksun suuruuteen vaikuttavista tekijöistä)?

Hyvitysmaksun piirissä tulee olla kaikkien tallennusalustojen, laitteiden ja palveluiden, joille voidaan tallentaa tai kopioida sisältöjä tai joita voidaan käyttää yksityisen kopion tekemiseen.

EU-maissa, joissa on hyvitysmaksujärjestelmä, peritään maksua laajasti ainakin seuraavista tallennusalustoista: muistitikut ja -kortit, ulkoiset kovalevyt, matkapuhelimet, tabletit, kannettavat tietokoneet, muut tietokoneet, CD, DVD, VHS, kasetti, minidisc, pelikonsolit, televisiot, joissa on muisti tallentamista varten, digiboksit, mp3-soittimet, e-lukulaitteet, tulostimet, skannerit, kopiokoneet, pilvipohjaiset tallennuspalvelut (tallennuspalvelut, joista yksityishenkilö voi hankkia tallennustilaa.

Sillä, onko laitteella myös muita käyttötarkoituksia, ei ole merkitystä. Mikäli laitteelle voi tallentaa kappaleita yksityiseen käyttöön, tulee sen olla tallennuskapasiteetin mukaan hyvitysmaksun piirissä.

Yhdymme myös tässä kohdassa Kopioston lausuntoon.

Kysymys 4: Olisiko tallennusalustamalla sijasta tai ohessa mahdollista periä hyvitysmaksua niiltä yksityishenkilöiltä, joilla on Suomessa laajakaista tai mobiililaajakaista (jäljempänä nettiliittymämalli), koska internetin kautta puhelimeen, tabletille, tietokoneeseen ja pilvipalveluun tehtävä kopiointi edellyttää jonkinlaista liittymää?

Onko nettiliittymämallilla mahdollista kerätä hyvitysmaksua kattavasti niiltä yksityishenkilöiltä, jotka voivat valmistaa kopioita yksityiseen käyttöön? Jos ei, mainitse esimerkkejä pois jäävistä tilanteista.

Emme ole tietoisia, että EU-maissa hyvitysmaksun piirissä olisivat laaja- ja mobiilikaistat, emmekä näe, että niiden tulisi olla Suomessakaan maksun piirissä.

Kysymys 5: Miten varojen kerääminen tulisi järjestää muissa kuin tallennusalustamallissa tai nettiliittymämallissa niin, että varat voitaisiin viime kädessä kerätä vain niiltä yksityishenkilöiltä, jotka voivat valmistaa kopioita yksityiseen käyttöönsä?

Mielestämme Suomessakin tulisi olla laite- ja tallennusmaksuihin perustuva järjestelmä, jossa hyvitysmaksu kerätään sellaisista laitteista, tallennusvälineistä, -alustoista ja palveluista, joita yksityishenkilöt käyttävät teosten kopioimiseen ja tallentamiseen yksityiseen käyttöön. Suomessa on ollut tämäntyyppinen järjestelmä, joskaan maksun piirissä eivät olleet kaikki ne, joiden olisi pitänyt. Olisi järkevää siirtyä tämän tyyppiseen, paranneltuun ja uudistettuun, sekä EU:ssa laajasti käytössä olevaan malliin ja ottaa maksun piiriin kaikki laitteet, tallennusvälineet, tallennusalustat ja palvelut, joita käytetään yksityiseen kopioimiseen ja tallentamiseen.

Juridisten perustelujen osalta yhdyimme Kopioston kantaan.

Maksun kerääminen ja maksun kohdentuminen

Kysymys 6: Tulisiko maksuvelvollisuus tallennusalustamallissa kohdentaa kaikkiin laitteiden ja tallennusalustojen valmistajiin, maahantuojiin sekä toissijaisesti jälleenmyyjiin sekä palveluiden tarjoajiin, jotka myyvät tuotteita tai palveluita, joiden loppukäyttäjä voi olla yksityishenkilö?

Hyvitysmaksu tulee mielestämme periä laitteiden ja tallennusalustojen valmistajilta ja maahantuojilta tai jälleenmyyjiltä sekä myös palveluiden tarjoajilta,

jotka myyvät tuotteita tai palveluita, joiden loppukäyttäjä voi olla yksityinen henkilö. Laitteiden ja tallennusalustojen valmistajat ja maahantuojat tai jälleenmyyjiltä ja palveluiden tarjoajat lisäävät suorittamansa hyvitysmaksun omiin kuluttajilta perittäviin hintoihinsa, jolloin maksun lopulta maksaa se, jolle se kuuluu, eli yksityinen henkilö. Näin toimittiin aikaisemmin Suomen hyvitysmaksujärjestelmässä ja näin käsittääksemme toimitaan laajalti EU-maissa.

Juridisten perustelujen osalta yhdyimme Kopioston lausuntoon.

Kysymys 7: Kenen tulisi nettiliittymämallissa olla ensisijaisesti maksuvelvollinen ja periä maksua liittymien haltijoilta? Tulisiko maksua periä kaikista yksityishenkilöiden nettiliittymistä vai tulisiko maksun perimiseen tehdä rajauksia nettiliittymän nopeuden tai liittymän haltijan iän perusteella?

Jos tällaista maksua perittäisiin, tulisiko sitä periä vuosittain vai jollakin muulla aikavälillä?

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ei koe, että nettiliittymien tulisi olla hyvitysmaksun piirissä eikä näin tietääksemme ole muuallakaan EU-maissa. Emme siis kannata tätä mallia. Ks. vastaus kysymykseen 4.

Kysymys 8: Jos hyvitys maksettaisiin budjettivaroista tai erillisestä rahastosta, minkä tahon tulisi huolehtia maksun keräämisestä?

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton näkemyksen mukaan valtion budjetista rahoitettavat hyvitysmaksumallit eivät ole direktiivin tai unionin oikeuden mukaisia ratkaisuja. Emme hahmota, miksi sitä kannattaisi Suomessakaan jatkaa. Yhdyimme Kopioston lausuntoon myös tässä asiakohdassa.

Maksun määräytyminen ja maksun suuruuteen vaikuttavat tekijät

Kysymys 9: Tulisiko maksun tason lähtökohtaisesti määräytyä tallennuskapasiteetin perusteella vai jollain muulla perusteella vai näiden yhdistelmänä?

Jos katsotte, että tallennuskapasiteetin sijasta tai ohessa olisi sovellettava muita määräytymisperusteita, niin mitä nämä perusteet olisivat ja millä perusteella niitä tulisi soveltaa?

Tallennuskapasiteettiin perustuva malli on selkeä ja käytössä monissa EU-maissa. Mielestämme se sopii myös Suomeen parhaiten.

Tariffien osalta viittaamme Kopioston lausuntoon, jossa on selvitetty hyvin eri maiden tariffiasioita mallin osalta.

Kysymys 10: Millä tavalla laitteiden monikäyttöisyyden ja tallennuslaitteiden ja tallentamiseen käytettävien välineiden rajan hämärtyminen tulisi ottaa huomioon hyvitysmaksullisia laitteita ja alustoja sekä palveluita määriteltäessä ja / tai maksun suuruutta määrättäessä?

Monikäyttöisten tallennuslaitteiden hyvitysmaksun määrittäminen ei ole haastavaa, vaan hyvitysmaksua tulee periä silloinkin laitteen, palvelun tms. tallennuskapasiteetin mukaan. Juridisia perusteluja löytyy lisää Kopioston lausunnosta, johon yhdyimme.

Kysymys 11: Millä tavalla teknisten toimenpiteiden käyttäminen tulisi ottaa huomioon?

Teknisten toimenpiteiden soveltamismahdollisuus ei vaikuta eikä sen tule vaikuttaa hyvitysmaksuvelvollisuuden soveltamiseen. Tästä on olemassa Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu.

Kysymys 12: Millä tavalla maksun suuruuden tulisi määräytyä nettiliittymämallissa?

Emme puolla sitä, että nettiliittymien tulisi olla hyvitysmaksun piirissä. Tällaista mallia ei ole tietojemme mukaan missään muussa maassa. Katso vastaus kysymykseen 4.

Kysymys 13: Missä tilanteissa haitan voitaisiin katsoa vahingon olevan vähäinen ja millä perusteella? Olisiko määriteltävä tällaisen vahingon kynnsarvo, ja jos olisi, niin mikä se voisi olla?

Emme kannata kynnsarvon säätämistä, emmekä näe, miten voisi järkevästi perustella sitä, mikä vahinko on vähäinen. Vähäisen vahingon määrittäminen euroissa lienee mahdotonta. Käsittääksemme tällainen konstruktio ei myöskään EU:ssa ole laajasti käytössä.

Yksityiseen käyttöön valmistettu kopio aiheuttaa aina haittaa oikeudenhaltijalle esimerkiksi saamatta jääneenä myyntinä. Teostyyppit ovat hyvin erilaisia, eikä erityyppisiä teoksia voida arvottaa keskenään. Tällainen ei kohtelisi teoksia ja oikeudenhaltijoita yhdenvertaisesti.

Maksun suuruus ja päätös maksun suuruudesta

Kysymys 14: Millä tavalla päätöksenteko hyvitysmaksun piiriin kuuluvista laitteista, tallennusvälineistä ja palveluista tulisi järjestää? Millä tavalla hyvitysmaksun suuruudesta tulisi päättää? Tulisiko yksityisen kopioinnin kokonaismäärää tarkastella nykyisenkaltaisilla yksityistä kopiointia koskevilla tutkimuksilla?

Mielestämme hyvitysmaksun piiriin kuuluvista laitteista, tallennusvälineistä ja palveluista sekä niistä kerättävien maksujen suuruuden tulee perustua viranomaisen päätökseen. Näin oli Suomessa aiemmin ja se toimi hyvin. On erittäin tärkeä jatkaa yksityisen kopioinnin tutkimuksia, koska silloin on saatavilla tutkimuksiin perustuvaa tietoa siitä, mihin teoksia kopioidaan ja minkä tyyppisiä teoksia kopioidaan. Näin saadaan myös tietoa kopioinnin muutoksista.

Kysymys 15: Mikäli hyvitysmaksu tulisi mielestänne toteuttaa esimerkiksi erillisellä rahastomallilla tai nettiliittymämallilla, niin millä perusteella ja minkälaisella päätöksentekomekanismilla hyvitysmaksun määrästä tulisi päättää?

Emme osaa arvioida, millaisella rahastomallilla tai nettiliittymämallilla hyvitysmaksu järjestyisi, eli emme pysty antamaan tähän vastausta. Rahasto- tai nettiliittymämallit eivät mielestämme ole relevantteja malleja, emmekä siksi kannata niitä. Nämä mallit eivät tietääksemme ole käytössä EU-maissa. Hyvitysmaksujärjestelmä kannattanee toteuttaa tavalla, joka on laajalti muissakin EU-maissa käytössä ja josta on kokemusta Suomessakin.

Ks. vastauksemme kysymyksen 4 ja 5.

Kysymys 16: Onko Suomen hyvitysmaksutaso kokonaisuutena (vuonna 2024: 11 miljoonaa euroa, vuonna 2025: 5,5 miljoonaa euroa) oikea suhteessa oikeudenhaltijoille aiheutuvaan vahinkoon?

Ei ole. Summa on noin 25% siitä, mikä Luovat ry:n tilaamassa tutkimuksessa vahingon suuruudeksi todettiin. Näkemyksemme mukaan kumpikaan taso ei ole oikea suhteessa oikeudenhaltijoille aiheutuvaan vahinkoon.

Tämä asia on tärkeä: nykyinen korvaustaso ei ole laisinkaan koskenut graafista aineistoa eli sillä ei ole kompensoitu graafisten teosten tekijöille heidän teosten yksityistä kopiointia laisinkaan. Tuore selvitys yksityisen kopioinnin hyvityksen aiheuttamasta haitasta ei sisällä lainkaan arviota graafisten teosten oikeudenhaltijoille aiheutuneesta haitasta.

Yhdymme Kopioston lausuntoon, jossa sanotaan seuraavaa: "Edes nykyinen (vuosi 2024) 11 miljoonan euron taso ei vastaa tekijänoikeuslain tarkoittamaa kohtuullista tai direktiivin tarkoittamaa sopivaa hyvitystä yksityisestä kopioinnista tekijän- ja lähioikeuden haltijoille aiheutuvasta haitasta. Vertailtaessa hyvitysmaksutasoa per capita eri EU-maissa, joissa on hyvitysmaksujärjestelmä käytössä, Suomi sijoittuisi häntäpäähän 5,5 miljoonan euron hyvitysmaksutasolla. Vertailussa, jossa mukana on 21 EU-maata, tietojemme mukaan valtaosassa hyvitysmaksutaso per capita on 1,5–5 €. Suomi on tässä vertailussa sijalla 15 (0,98 €/capita) ja Suomea alhaisempi taso on Latviassa, Tanskassa, Tsekeissä, Romaniassa, Kroatiassa ja Puolassa. Näkemyksemme mukaan Suomen tulisi uuden tallennusmaksujärjestelmän myötä sijoittua yläpäähän korvaustasossa heti järjestelmän voimaantulon jälkeisestä ajasta lähtien.

Luovat ry:n tilaaman tuoreen, johtavan asiantuntijan VTT Pasi Holmin arvion mukaan yksityisen kopioinnin aiheuttama haitta musiikin ja av-alan tekijöille ja muille oikeudenhaltijoille erityisesti myynti- ja striimaustulojen alenemisena oli vuonna 2023 noin 35,7–45,9 miljoonaa euroa (Holm

2024; Luovat ry:n tilaama arvio). 11 miljoonan euron hyvitys korvaa tästä noin neljäsosan. Toisin sanoen 11 miljoonankaan euron taso ei ole ollut kohtuullinen korvaus yksityiseen käyttöön tapahtuvasta kopioinnista oikeudenhaltijoille aiheutuvasta haitasta. Tässä selvityksessä ei ole arvioitu graafisten teosten (teksti ja kuva) oikeudenhaltijoille aiheutunutta haittaa, eikä myöskään 11 miljoonan euron hyvitysmaksulla ole kompensoitu graafisten teosten tekijöille ja oikeudenhaltijoille heidän teostensa yksityistä kopiointia."

Hyvitysmaksukustannuksen henkilöllinen kohdentuminen

Kysymys 17: Miten mahdollinen vapautus hyvitysmaksusta tai maksetun hyvitysmaksun palautus olisi järjestettävä, jotta vapautuksen tai palautuksen saaminen olisi tosiasiallisesti mahdollista, eikä kohtuuttoman vaikeaa?

Tähän on varmasti olemassa hyviä teknisiä ratkaisuja.

Kysymys 18: Tulisiko työnantajan työntekijän käyttöön hankkimien / vuokraamien älypuhelimien, joiden haltijana on luonnollinen henkilö, kuulua hyvitysmaksun piiriin, ja millä tavalla maksun keräämisen tällaisten puhelimien osalta tulisi tapahtua? Miten työntekijöiden käytössä oleviin kannettaviin tietokoneisiin tulisi suhtautua?

Mikäli työnantajan työntekijän käyttöön antamat laitteet, joille voidaan tallentaa ja kopioida, ovat myös yksityisessä käytössä, tulee laitteiden ehdottomasti olla hyvitysmaksun piirissä. Näin toimitaan myös useissa muissa maissa.

Hyvitysmaksun alueellinen kohdentuminen

Kysymys 19: Onko hyvitysmaksun kerääminen mahdollista, jos yksityishenkilö ostaa tallennuslaitteen tai -alustan ulkomaisesta verkkokaupasta? Entä silloin, jos yksityishenkilö hankkii tallennuspalvelun (pilvipalvelu) ulkomailta?

Miten tällaista toimintaa voidaan valvoa? Mikäli tätä ei voida valvoa, olisiko tarkoituksenmukaisempaa kerätä hyvitysmaksua tallennuslaitteiden sijasta tai ohessa sellaisilta luonnollisilta henkilöiltä, joilla on laajakaistaliittymä Suomessa?

Ulkomaisesta verkkokaupasta ostettuja tallennuslaitteita ja -alustoja sekä ulkomaisia tallennuspalveluja, joita tarjotaan Suomessa asuville yksityishenkilöille, ei tietenkään tule vapauttaa hyvitysmaksun maksamisesta, vaan niiden on oltava maksun piirissä eli niistä tulee periä hyvitysmaksu.

Emme kannata laajakaistaliittymämallia. Ks. perustelut kysymyksessä 4.

Maksuvelvollisen tilitysvollisuus

Kysymys 20: Jos hyvitysmaksuvelvollisuus koskisi tallennuslaitteiden ja -alustojen valmistajia, maahantuojia, myyjiä ja tallennuspalveluiden tarjoajia, niin miten maksu- ja tilitysvollisuus oikeudenhaltijoille olisi järjestettävissä niin, että sen aiheuttama kustannusrasitus ja hallinnollinen taakka olisi mahdollisimman pieni?

Jos katsotte, että maksu olisi kerättävissä keskitetyimmällä tavalla, niin miltä taholta ja miten maksun kerääminen ja tilitysvelvollisuus hoidettaisiin?

Maahantuojat, myyjät, laitevalmistajat ja tallennuspalveluita tarjoavat raportoivat maksut sähköisesti hyvitysmaksun keräävälle taholle. Näin on toimittu aiemminkin ja se toimi hyvin. Vuosien mittaan sähköinen raportointi on vielä kehittynyt aimo harppauksen.

Kysymys 21: Onko maksu- ja tilitysvelvollisuuden kannalta merkitystä, tapahtuuko tilitys yhdelle vai useammalle oikeudenhaltijoita edustavalle taholle?

Maksut ja tilitykset kannattaa tehdä yhdelle hyvitysmaksuja hallinnoivalle taholle, joka huolehtii maksujen keräämisestä ja niiden tilittämisestä.

Esimerkiksi tekijänoikeusjärjestö Kopiostolla on tähän valmiudet.

Maksun keräävä taho ja maksuvarojen tilitys oikeudenhaltijoille

Kysymys 22: Onko näkemyksenne mukaan tältä osin tarvetta tehdä muutoksia tekijänoikeuslakiin?

Olisiko riittävää, jos laissa olisi säännökset yleisistä varojen tilitystä ja käyttöä koskevista perusteista, joita noudattaen hyvitysmaksuvarat keräävä ja/tai tilittävä taho (tai tahot) voisi päättää jakosuhteesta yksilöllisten tilitysten ja tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin käytettävien varojen välillä sekä tilitysperusteista ja varojen jakamisesta?

Millä tavalla maksuvarojen tilitys oikeudenhaltijoille tulisi järjestää niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa ja kuluja?

Myös Suomessa on järkevää ja tarpeen säätää yhteisiin tarkoituksiin käytettävien varojen osuudesta laissa. Yksityisen kopioinnin tutkimuksesta saa tiedon siitä, missä määrin eri teostyyppisiä eri laitteille, alustoihin, palveluihin kopioidaan ja tallennetaan. Viranomaisen tekee hyvitysmaksujaon. Hyvitysmaksuvarat kerännyt järjestö tilittää jaon perusteella varat oikeudenhaltijoiden suuntaan. Suomessa oli jo aikaisemmin toimiva järjestelmä, joten pohjatyö on jo tehty.

Puollamme myös Kopioston esittämää: "Laissa säädettävä kollektiivinen osuus voisi olla vähimmäismäärä, jolloin eri teostyyppien erityispiirteet voidaan huomioida paremmin. Viranomaisen päätöksellä on tarpeen määrittellä myös eri teostyyppien (av, musiikki, teksti ja kuva) osuudet kertyneistä hyvitysmaksuvaroista. Näiden osuuksien määrittelyssä tulee käyttää yksityisen kopioinnin tutkimusta, kuten on nykyinenkin käytäntö, kun opetus- ja kulttuuriministeriö nykyisinkin määrittelee hyvitysmaksuvarojen jako-osuudet.

Maksuvarojen tilitys voidaan järjestää kustannustehokkaasti nykyisten yhteishallinnointiorganisaatioiden kautta. Toimivin tapa on, että yksi järjestö toimii

hyvitysmaksuvarojen kerääjänä ja tilittää ne eteenpäin muita oikeudenhaltijaryhmiä edustaville järjestöille, kuten käytäntö oli aikaisemman laitemaksujärjestelmän aikaan ja on lähes kaikissa muissakin maissa. Kopiosto voisi toimia hyvitysmaksua perivänä organisaationa."

Kysymys 23: Millä tavalla tulisi määritellä varojen jakautuminen eri aloja edustaville oikeudenhaltijaryhmille?

Asiassa kannattanee toimia melko samoin kuin aikaisemmassa järjestelmässä. Yksityisen kopioinnin tutkimuksilla on merkittävä rooli, sieltä jaon päättävä viranomaisena saa tiedon siitä, missä määrin eri teostyyppisiä eri laitteille, alustoille, palveluihin on yksityisesti tallennettu ja kopioitu. Viranomaisen päätöksellä on tarpeen määritellä eri teostyyppien (av, musiikki, teksti ja kuva) osuudet kertyneistä hyvitysmaksuvaroista. Näiden osuuksien määrittelyssä tulee käyttää em. yksityisen kopioinnin tutkimusta, kuten opetus- ja kulttuuriministeriö nykyisinkin käyttää hyvitysmaksuvarojen jako-osuuksia määrittäessään. Myös useissa muissa EU-maissa eri oikeudenhaltijaryhmien tai teostyyppien jako-osuudet määritellään käyttötutkimuksia perusteella.

Eri oikeudenhaltijaryhmien välisten jako-osuuksien määrittelemiseksi on siten tarpeen jatkaa yksityisen kopioinnin tutkimuksen toteuttamista ja sen on syytä olla opetus- ja kulttuuriministeriön riippumattomalla tutkimuslaitoksella teettämä. Laissa tai viranomaispäätöksellä tulisi myös määritellä yksilöllisinä tilityksinä maksettavien korvausosuuksien eri teostyyppien sisäiset jako-osuudet eli audiovisuaalisten teosten ja audion osalta jako-osuudet tekijöiden, esittävien taiteilijoiden ja tuottajien välillä ja graafisten aineistojen osalta jako-osuudet tekijöiden (ml. valokuvaajat) ja kustantajien välillä.

Viranomaisen päätöksellä olisi myös aiheellista määritellä kollektiivisten korvausosuuksien saajat eli ne tahot, jotka voisivat käyttää kollektiivista osuutta tekijöitä ja oikeudenhaltijoita hyödyttäviin yhteisiin tarkoituksiin.

Järjestön valvonta

Kysymys 24: Onko näkemyksenne mukaan järjestön valvonnan osalta tarvetta tehdä muutoksia tekijänoikeuslakiin? Jos on, niin mitä muutoksia ja millä perusteella?

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton kanta on, että tämän vuoksi ei tarvita muutoksia tekijänoikeuslakiin. Perustamme ajatuksemme siihen, että näemme yksityisen kopioinnin hyvitysmaksua hallinnoivan järjestön luontevaksi paikaksi yhteishallinnointiorganisaation ja niiden osalta lainsäädäntö on tarkkaa ja valvonta on Patentti- ja rekisterihallituksella. On tärkeää, että hyvitysmaksu on hyvin valvottu ja toisaalta mahdollisimman avoimesti toteutettu. Yhteishallinnointiorganisaatioita velvoittaa yhteishallinnointilaki (Laki tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista), joka sisältää myös valvontakeinoja. Hyvitysmaksun osalta on luontevaa hoitaa järjestöjen valvonta samalla tavalla kuin se on hoidettu yhteishallinnoinnin osalta. Eli valvovana viranomaisena on eri taho – Patentti- ja rekisterihallitus – kuin lainsäätävä ja hyväksymispäätösten tekijä.

Yhteenveto

Kysymys 25: Minkä järjestelmän tai järjestelmien yhdistelmän pohjalta (mahdollisine muokkauksineen) hyvitys tulisi ensisijaisesti järjestää tarvittavine muutoksineen:

tekijänoikeuslaissa ennen vuotta 2015 noudatetun tallennuslupamallin pohjalta,

Kysymys 26: Onko olemassa jotain olennaisia näkökohtia, joita ei ole kysytty, mutta jotka katsotte tarpeelliseksi tuoda esiin?

Yhdymme Kopioston lausuntoon, jossa sanotaan, että Suomessa olennaisesti parannettu ja uudistettu tallennusmaksumalli toteuttaisi markkinaehtoisuutta ja maksuvelvollisuus kohdentuisi laajasti yksityisille kansalaisille, jolloin direktiivin ja lain edellyttämä yksityisen kopioinnin korvaus ei ole riippuvainen julkisesta rahasta. Nykyisissä kulttuuriin kohdistuneissa leikkauksissa ei ole huomioitu eri leikkausten kumulatiivisia vaikutuksia. Järjestelmän uudistaminen ja maksupohjan palauttaminen uudistettuun tallennusmaksumalliin on myös tapa paikata osittain kulttuurin leikkausten kumulatiivisia vaikutuksia.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Kavén Jenni
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry